

Έρευνα και στρατηγική προστασίας του ευάλωτου τόπου της Γυάρου

Ευτυχία Μπουρδάκου, Ιωάννα Χατζηφωτίου - 21/10/2024

Διπλωματική Εργασία

Φοιτήτριες: Ευτυχία Μπουρδάκου, Ιωάννα Χατζηφωτίου

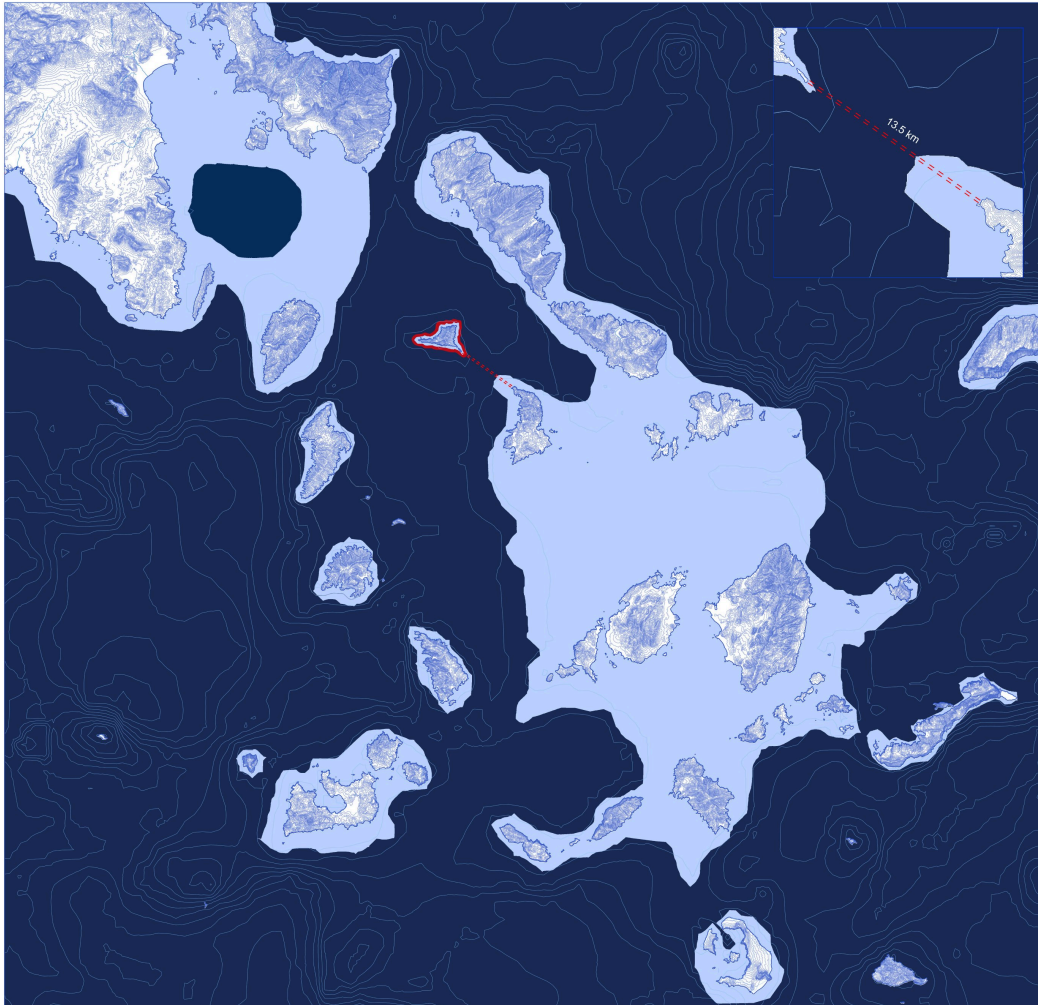
Επιβλέπων Καθηγητής: Γρίβας Κωνσταντίνος

Πανεπιστήμιο: Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Παρουσίαση: 01/11/2023

Η διπλωματική εργασία πραγματεύεται την ανάδειξη της απομονωμένης κυκλαδίτικης νήσου της Γυάρου, μέσω μιας στρατηγικής η οποία θα προσελκύει με απόλυτα ελεγχόμενο τρόπο επισκέπτες, σε προκαθορισμένο χώρο, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, με τη μέγιστη δυνατή διεθνή προβολή. Εξετάζεται ως ιδέα η επιλογή της Γυάρου ως υποψήφιος τόπος φιλοξενίας διεθνών διασκέψεων. Προτείνεται η ομάδα των επτά (G7), καθώς είναι ένα προστατευμένο ελεγχόμενο νησί, πολύ κοντά σε τουριστικούς προορισμούς του Αιγαίου.

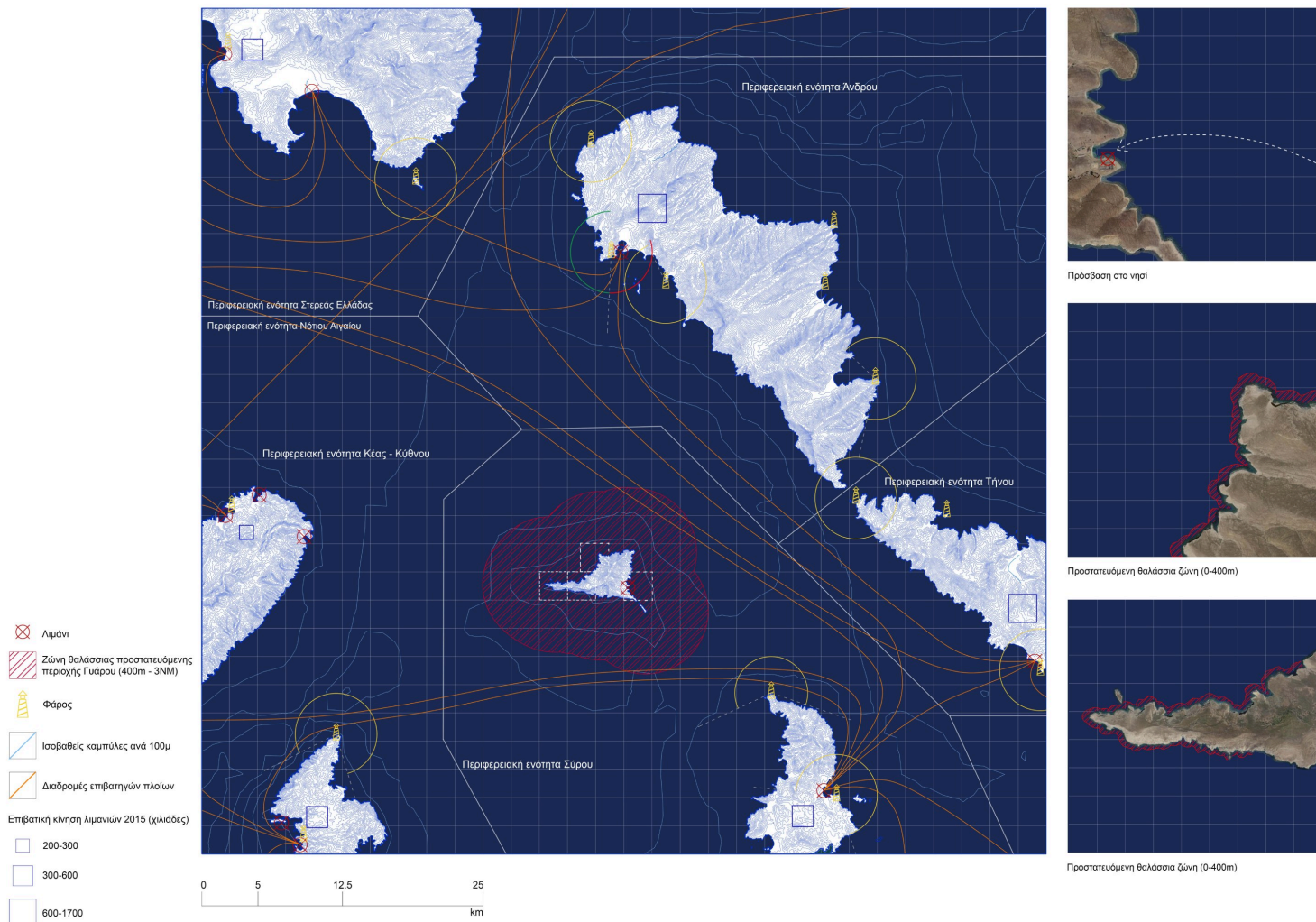
Το νησί της Γυάρου

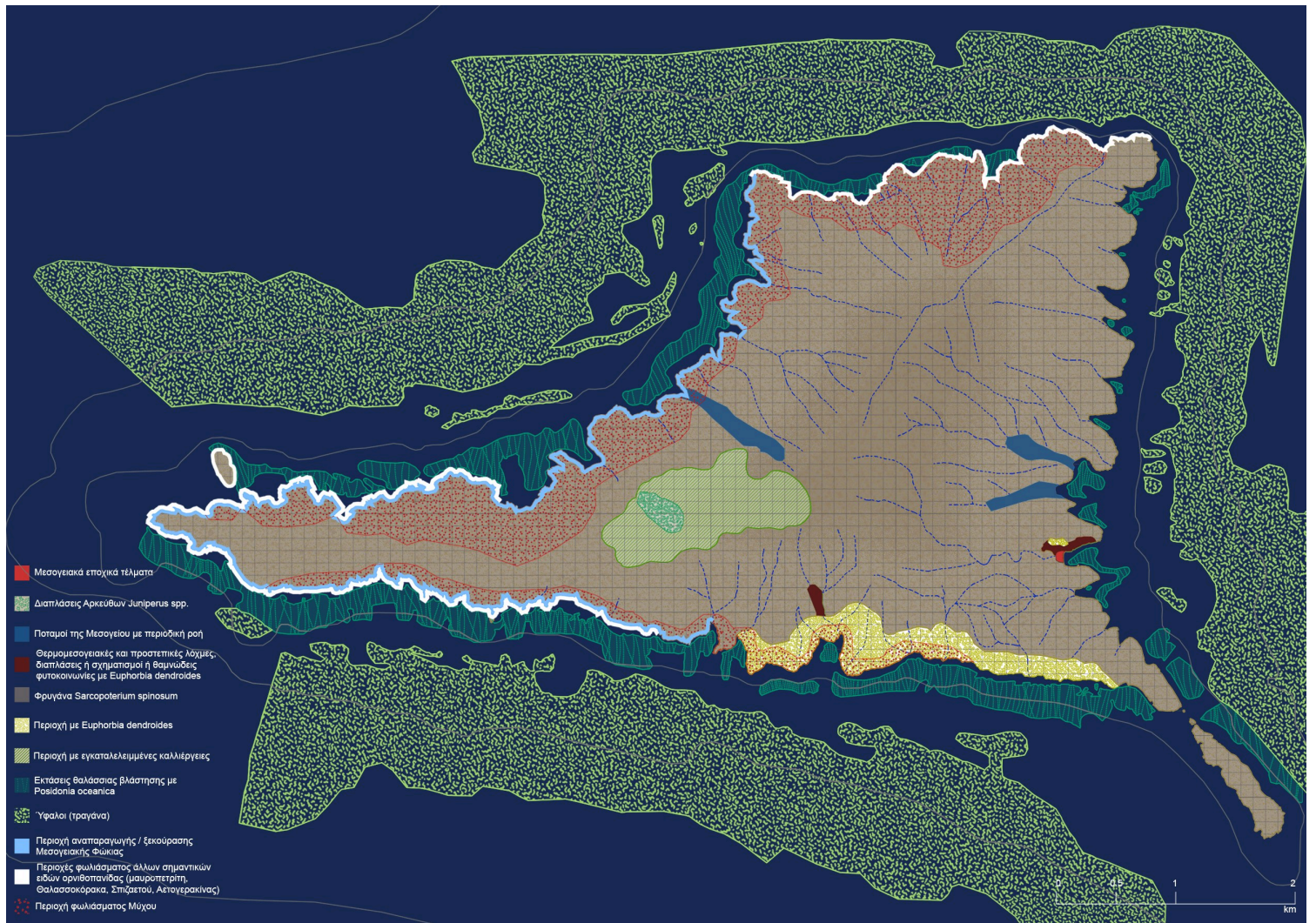
Η έρευνα ξεκινά με την εξέταση της γεωγραφικής θέσης και της πρόσβασης του νησιού. Η Γυάρος, ακατοίκητη νήσος των Κυκλάδων με έκταση 17 τετραγωνικά χιλιόμετρα και υψόμετρο 489 μέτρα, ήταν αποκομμένη από τις υπόλοιπες Κυκλάδες πριν από 20.000 χρόνια, αλλά σήμερα περιβάλλεται από τα νησιά Κέα, Κύθνο, Άνδρο, Τήνο και Σύρο, και ανήκει στον δήμο Σύρου - Ερμούπολης.

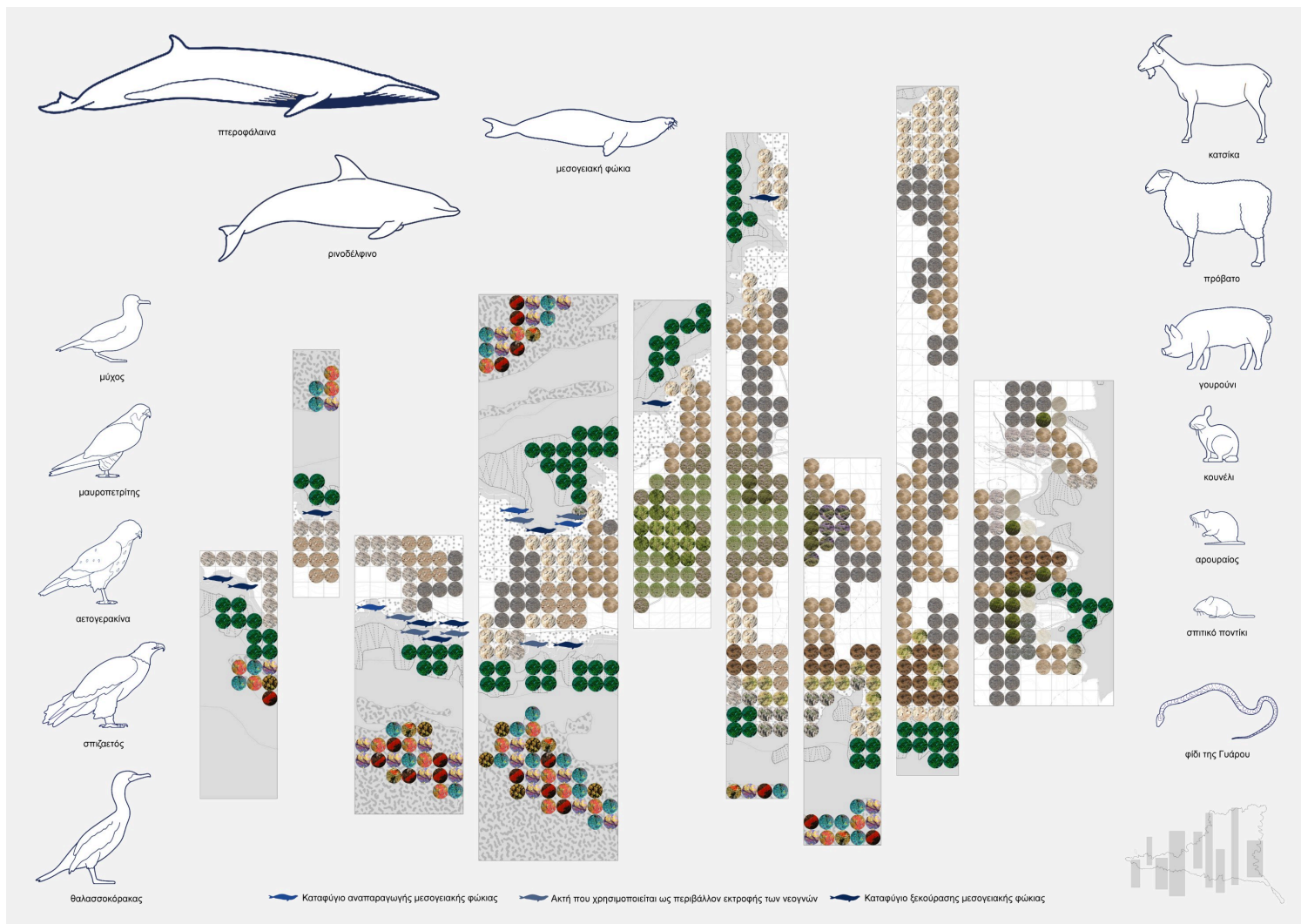
Παρά τη γεωγραφική της θέση, η Γιάρος δεν έχει έντονη ακτοποικική δραστηριότητα και παραμένει αποκομμένη. Η πρόσβαση στο νησί γίνεται μέσω του κεντρικού λιμανιού και απαιτείται ειδική άδεια για προσέγγιση στα 400 μέτρα.

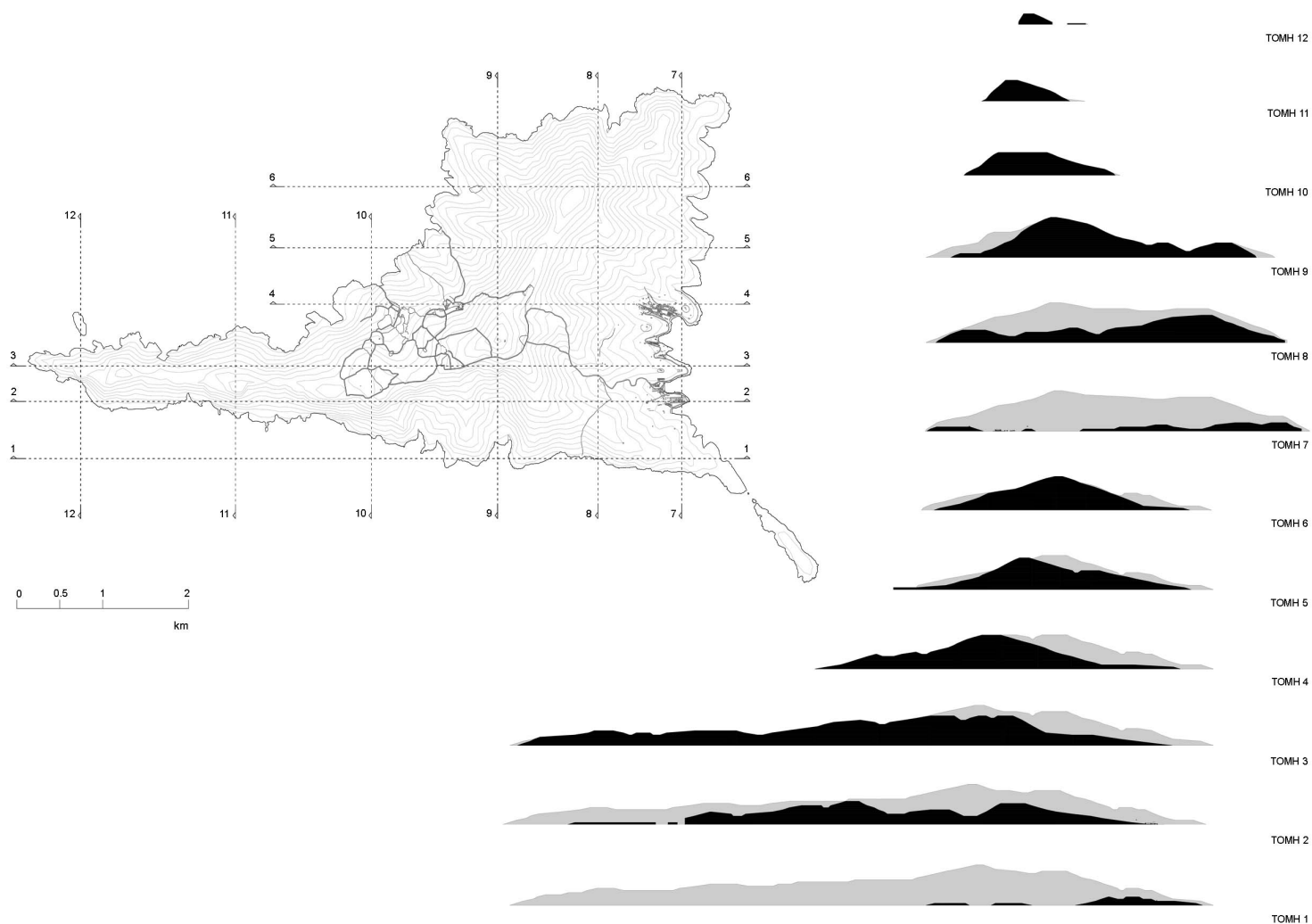
Η αποτύπωση του οικοσυστήματος της Γυάρου αποκάλυψε ότι, παρά την απουσία ανθρώπινης παρουσίας, το νησί είναι κυρίως ξηρό και άγονο, με ελάχιστα σημεία έντονης βλάστησης. Αυτό οδήγησε σε έρευνα για τη χλωρίδα και την πανίδα του νησιού, η οποία έδειξε ότι η Γυάρος είναι περιοχή υψηλής βιοποικιλότητας. Υπάρχουν εννέα τύποι φυσικών οικοτόπων, όπως μεσογειακά εποχικά τέλματα, εκτάσεις φρύγανων και ύφαλοι.

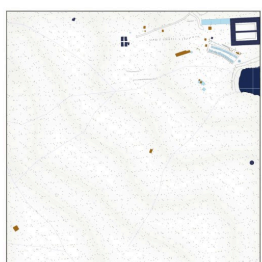
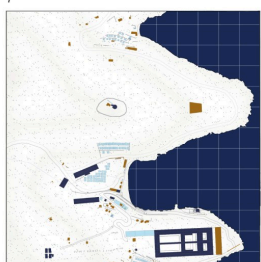
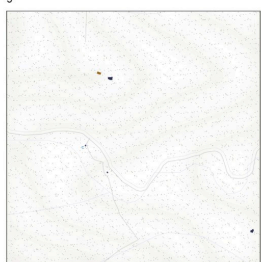
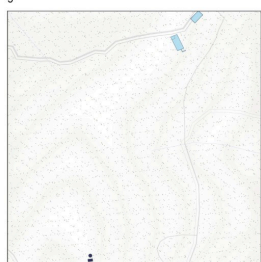
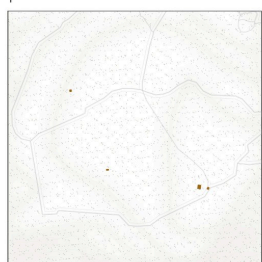
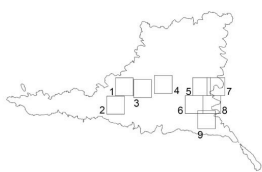
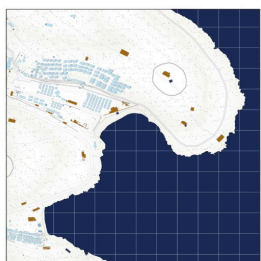
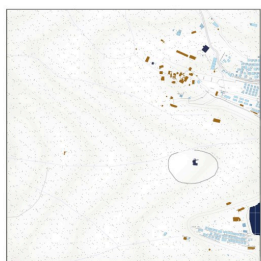
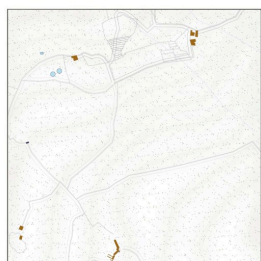
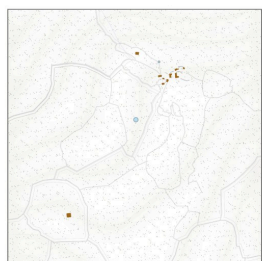
Η μελέτη συνεχίστηκε με την αποτύπωση της χλωρίδας και πανίδας, εντοπίζοντας καταφύγια της μεσογειακής φώκιας και τη φυσική μορφολογία του εδάφους. Παρά την εγκατάλειψη πολλά ζώα κατοικούν στο νησί, με πιο σημαντική τη μεσογειακή φώκια, η οποία ζει σε σπηλιές και παραλίες, καθιστώντας τη Γυάρο προστατευόμενη περιοχή.

Η γεωμορφολογία της Γυάρου μελετήθηκε με τη δημιουργία έξι κάθετων και έξι οριζόντιων τομών εδάφους, αποκαλύπτοντας διαφορετικά υψόμετρα, με το υψηλότερο να φτάνει τα 489 μέτρα.

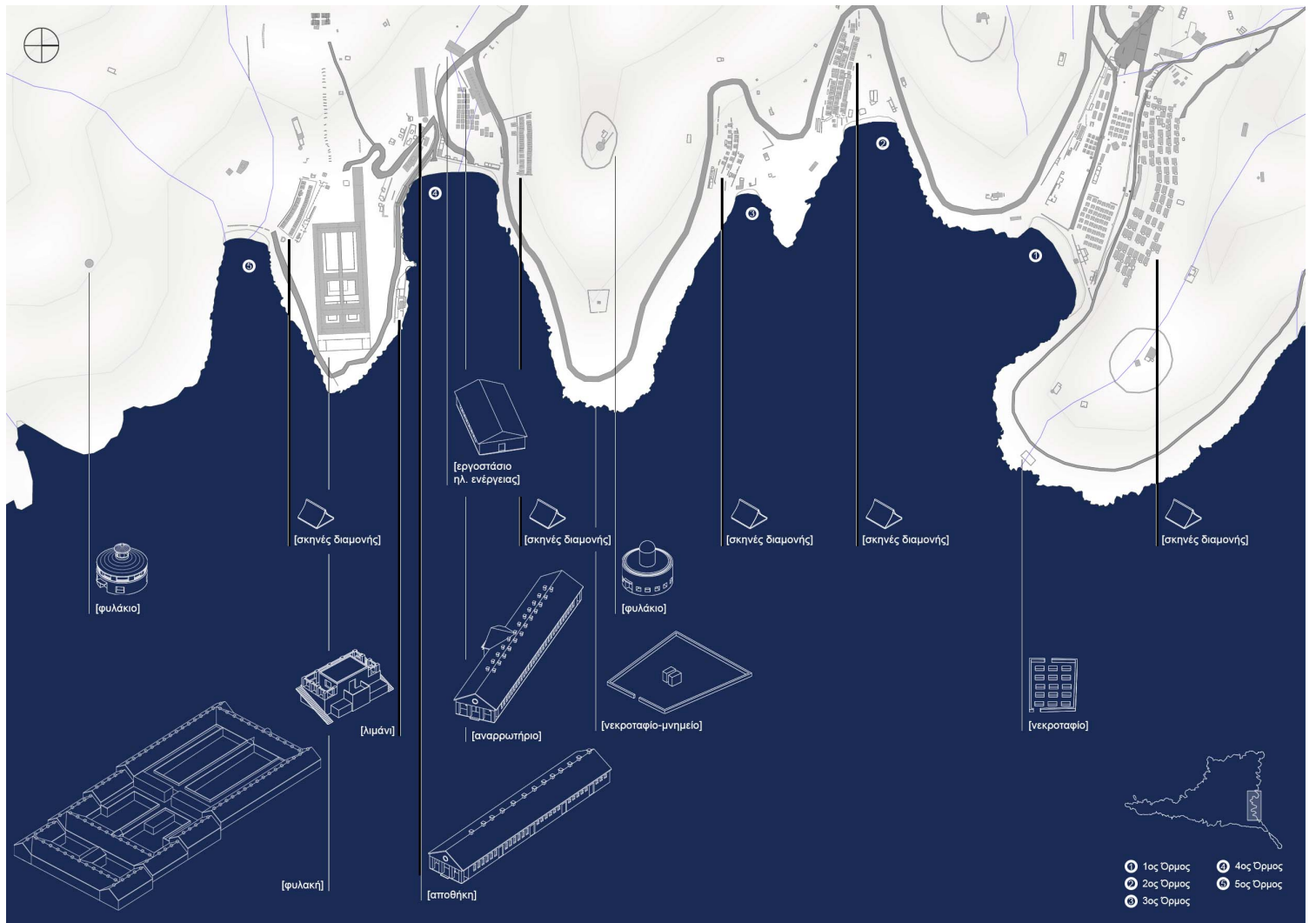

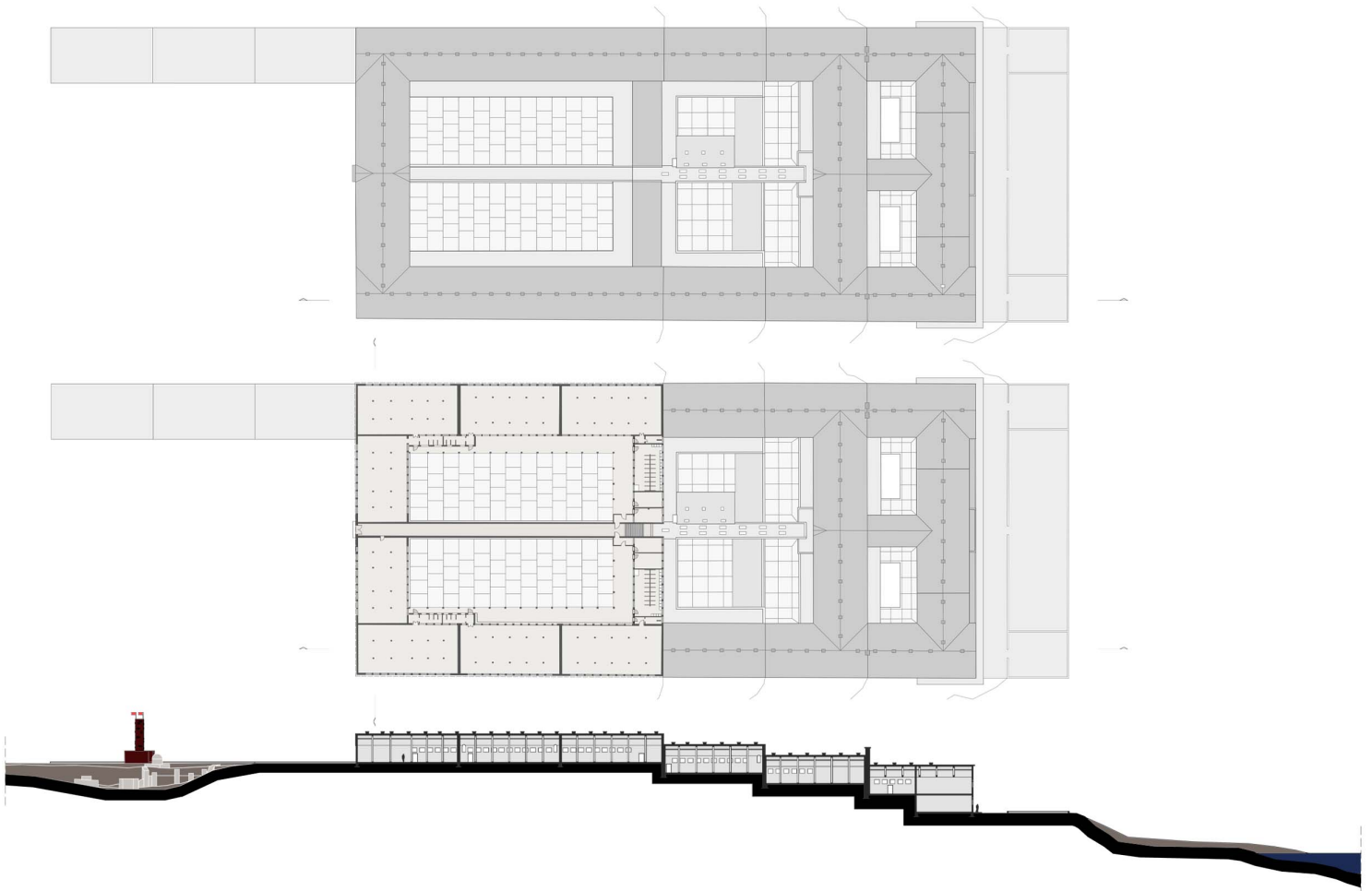
Καταγράφηκαν επίσης τα υπάρχοντα κτίρια, τα κατεστραμμένα και τα αποτυπώματα παλιών κτιρίων, κυρίως στους πέντε όρμους της ανατολικής πλευράς του νησιού. Τα περισσότερα κτίρια είναι κατεστραμμένα, και τα αποτυπώματα δείχνουν την παρουσία αντίσκηρων.

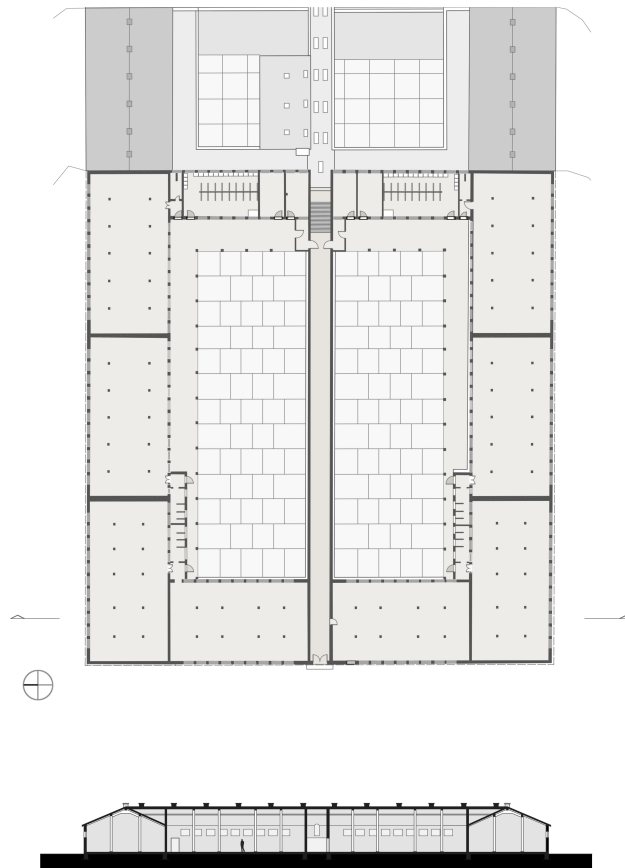
κλίμακα 1:4500

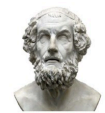

0 5 15 25
m

0 5 15 25
m

Η Γυάρος έχει πλούσια ιστορία. Αναφέρεται από τον Όμηρο τον 8ο αιώνα π.Χ. και αποτέλεσε πόλη-κράτος στην αρχαία Ελλάδα και τόπος εξορίας στη ρωμαϊκή εποχή. Το 1947 ξεκίνησε να χρησιμοποιείται ξανά ως τόπος εξορίας, με την κατασκευή φυλακών το 1952. Οι φυλακές λειτούργησαν έως το 1961 και ξανάνοιξαν από τη χούντα το 1967 έως το 1974, φιλοξενώντας έως 6.000 κρατούμενους. Από το 1974 έως το 2000, η Γυάρος χρησιμοποιήθηκε ως πεδίο βολής του πολεμικού ναυτικού. Το 2001 ονομάστηκε ιστορικός τόπος και σήμερα είναι μέρος του ευρωπαϊκού δικτύου Natura 2000.

Σύμφωνα με τον Ομήρο, στη Γιάρο ο Ποσειδάων έπνιξε τον Αίαντα, βουλιάζοντας στη θάλασσα τον βράχο, στον οποίο εκείνος είχε καταφύγει.

8ος αι. π.Χ.

Η Γιάρος ως τόπος εξορίας. Ρωμαϊκή εποχή 14 μ.Χ.

Ολοκληρώνεται η φυλακή. Καταργείται.

1952

Οι φυλακές κλείνουν.

1961

Πτώση της Χούντας. Η Γιάρος σταματά να είναι μέρος εξορίας.

1974

Γιάρος: ιστορικός τόπος. Φυλακή: διατηρητέο μνημείο.

2001

Απογορακτριάζεται ένα τμήμα του νησιού με σκοπό την προώθηση επενδύσεων για αιολικά πάρκα.

2011

Εγκαθίσταται σύστημα επιτήρησης παράνομης αλιείας.

2015

Νέα πρότυπη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή στη Γιάρο.

2019

3ος-2ος αι. π.Χ.

Η Γιάρος λειτουργεί ως αυτόνομη πόλη κράτος με δικό της χαλκινό νόμισμα με παραστάσεις της Αρτέμιδας και του Περσέα.

1947

15.000 άνθρωποι καταδικάζονται από έκτακτο στρατοδικείο και στέλνονται στη Γιάρο. 28 Αυγούστου, ξεκινούν οι οικοδομικές εργασίες από τους κρατούμενους. Οι φυλακισμένοι μένουν σε αντίκλινα.

1955

Εμφύλιος. Η κυβέρνηση Πατάρου ξαναχρησιμοποιεί τη Γιάρο. Πληθυσμός: 7.000 άνθρωποι.

1967

Η χούντα ξανά ανοίγει τις φυλακές. Πληθυσμός: 5.000 - 6.000. Ανάμεσα στους κρατούμενους γυναίκες και εγκληματίους.

-2000

Χρησιμοποιείται ως πεδίο βολής του Πολεμικού Ναυτικού.

2011

Εντάσσεται στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000.

2017

Γλυπτό «Ρυγμί». Εκδήλωση ΚΚΕ.

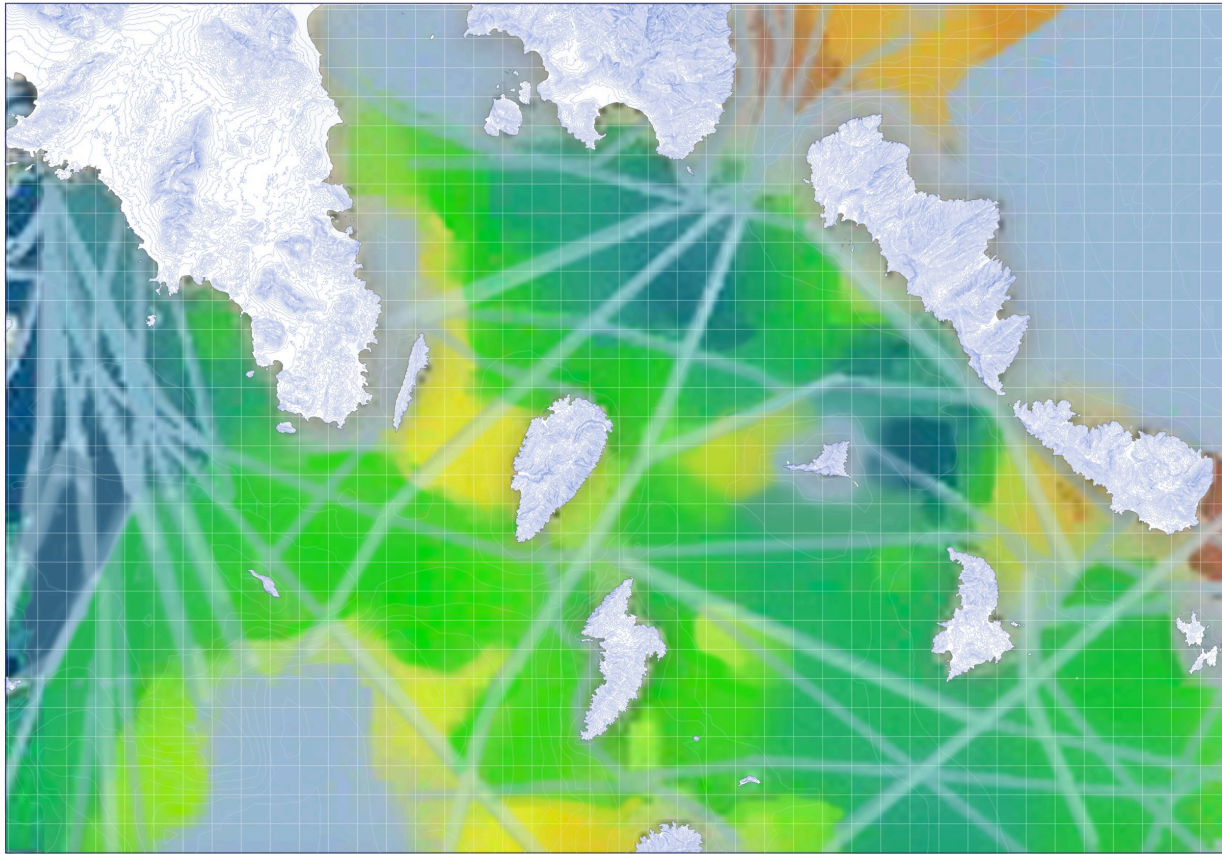

Στρατηγική ανάδειξης της Γιάρου

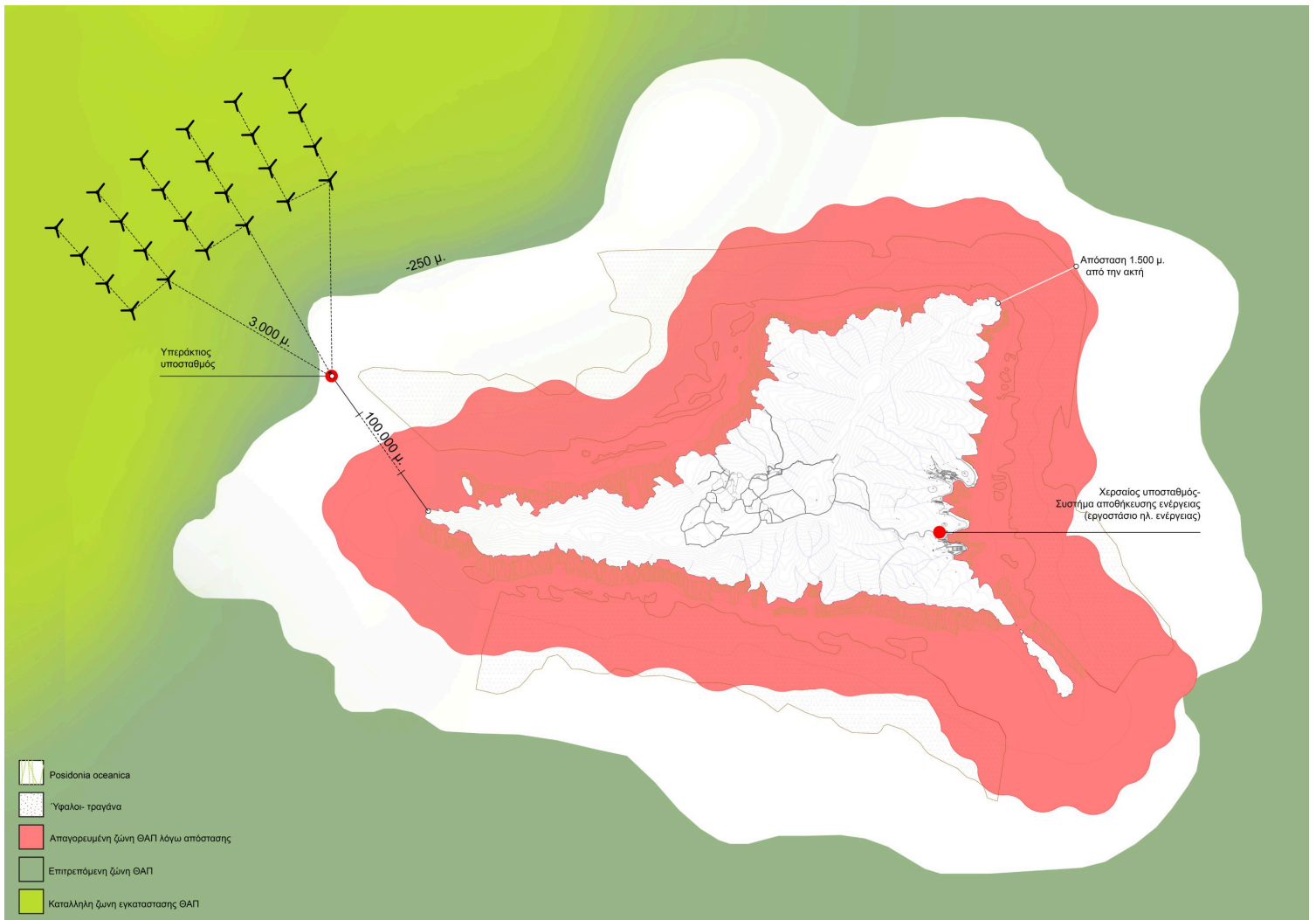
Η πρόκληση της έρευνας ήταν η ανάδειξη της Γιάρου ως τόπου με διεθνή σημασία και η μέγιστη δυνατή προστασία των ιστορικών υποδομών της. Η στρατηγική περιλαμβάνει την προώθηση της Γιάρου ως τόπου φιλοξενίας διεθνών διασκέψεων, όπως η σύνοδος των G7, προσελκύνοντας επισκέπτες με ελεγχόμενο τρόπο και ελάχιστο ενεργειακό αποτύπωμα.

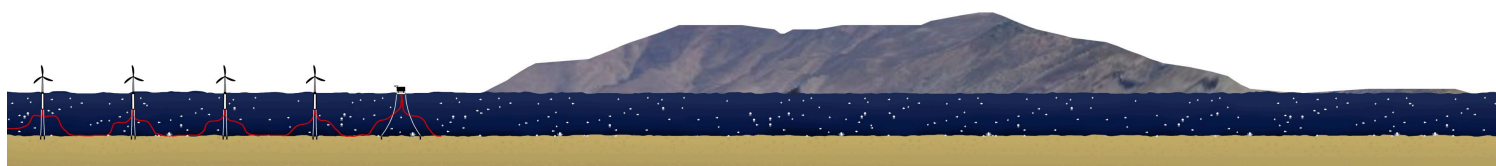
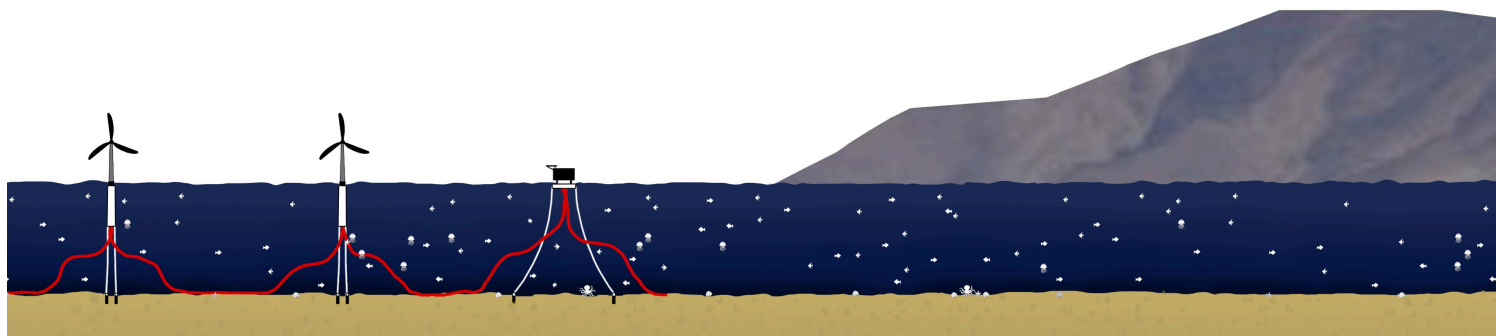

Η Γυάρος υπερκαλύπτει τις ανάγκες ανάπτυξης για να φιλοξενήσει μια σύνοδο, αλλά το κύριο μέλημα είναι η εξασφάλιση της απαιτούμενης ενέργειας. Μια πιθανή λύση είναι η εγκατάσταση θαλάσσιου αιολικού πάρκου για την τροφοδότηση του νησιού. Δημιουργήθηκε χάρτης καταλληλότητας για θαλάσσια αιολικά πάρκα και προτάθηκε τοποθεσία μακριά από τη ζώνη προστασίας της Γυάρου, καθώς και πλάνο για τη σύνδεση με υπεράκτιο και χερσαίο υποσταθμό.

*Καταλληλότητα με βάση: 1.την απόσταση από μεταναστευτικούς διαδρόμους πουλιών 2.την γεωλογία του βυθού 3.την απόσταση από γραμμές ναυσιπλοΐας 4.την απόσταση από αρχαιολογικούς χώρους & μνημεία UNESCO 5.την απόσταση από υφιστάμενους υποσταθμούς του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας 6.την απόσταση από λιμάνια 7.το αιολικό δυναμικό 8.το βάθος

Η ευκαιρία φιλοξενίας μιας διεθνούς συνόδου στη Γυάρο αναδεικνύει τη νεότερη ιστορία της Ελλάδας και το ευαίσθητο οικοσύστημα των Κυκλάδων. Οι ηγέτες και οι συνοδείες τους θα μπορούν να περιηγηθούν στο νησί, με τις ανάγκες διαμονής να καλύπτονται από σκάφη αγκυροβολημένα περίξ του νησιού. Οι εκπρόσωποι τύπου θα μπορούν να φιλοξενηθούν στις τουριστικές υποδομές των γύρω Κυκλάδων. Στο νησί θα φιλοξενοούνται μόνο οι συνεδριάσεις και οι συνεντεύξεις τύπου.

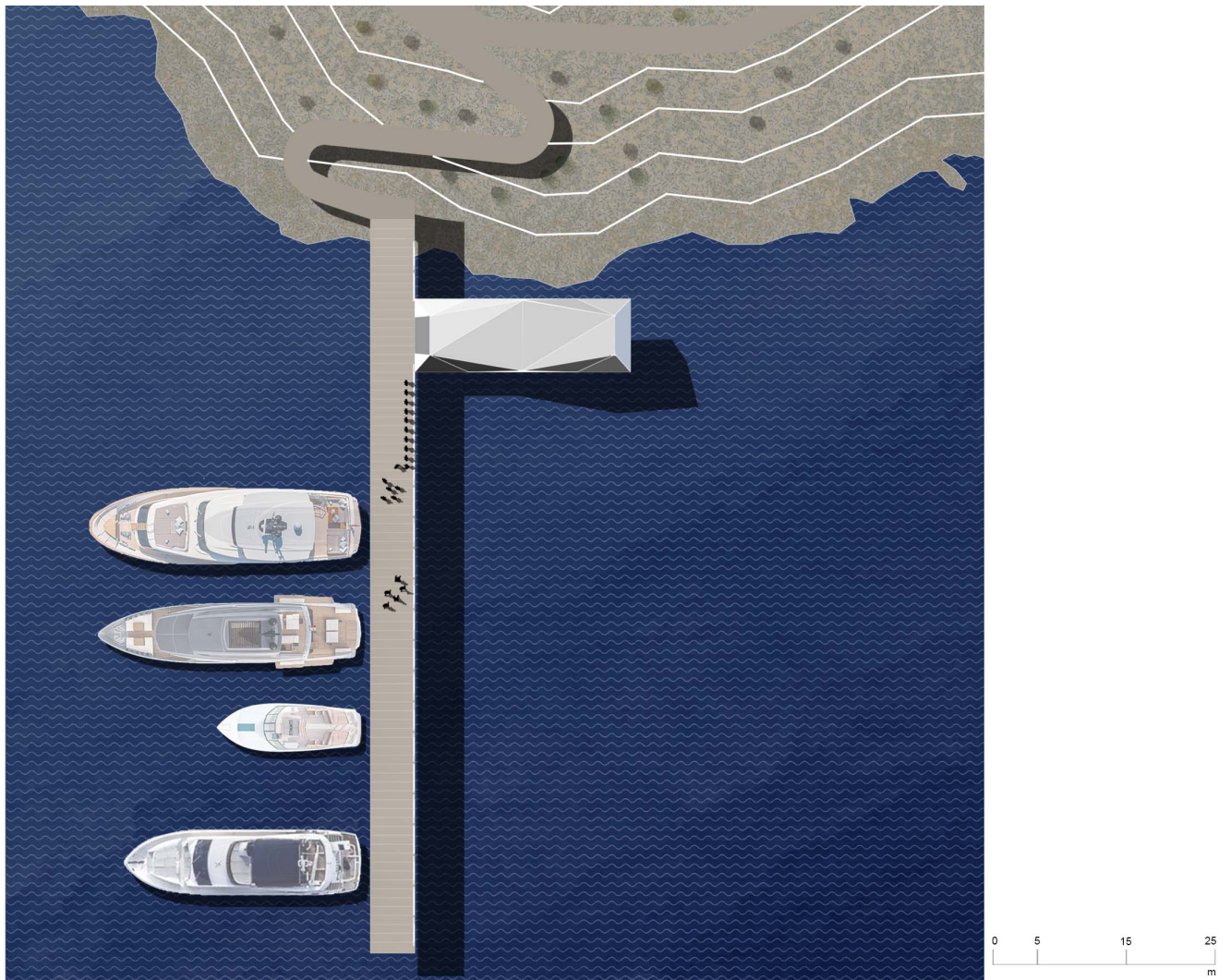

Η στρατηγική περιλαμβάνει ελαφριές εφελκυσόμενες κατασκευές, που θα στηθούν προσωρινά για τη διάρκεια της συνόδου.

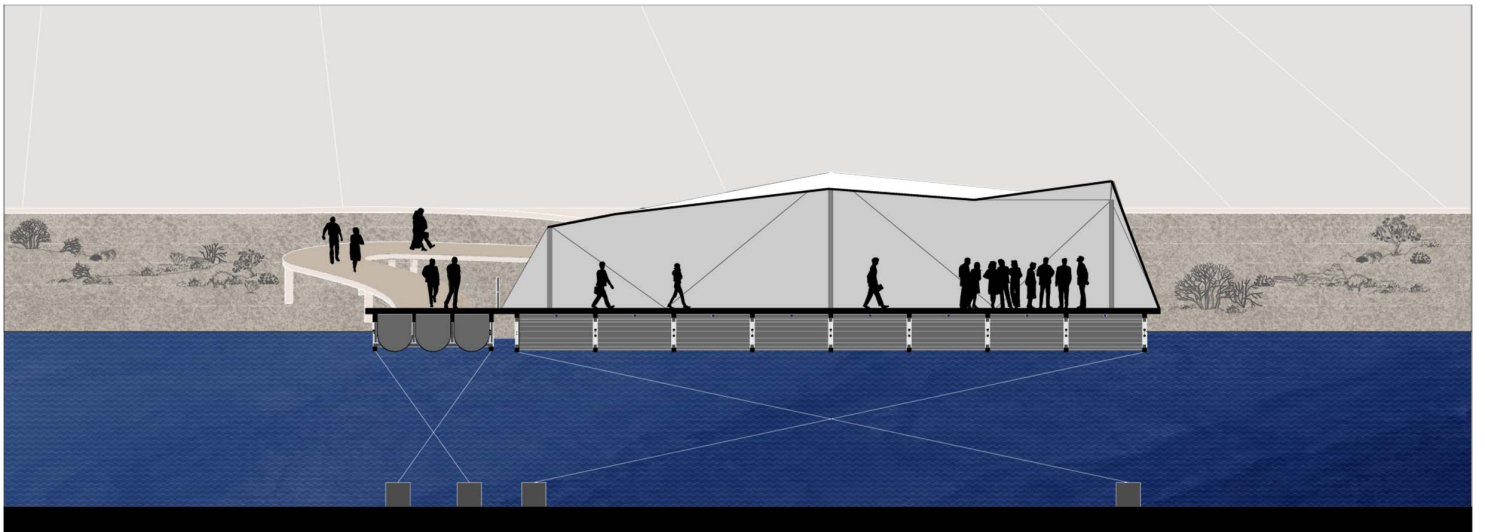
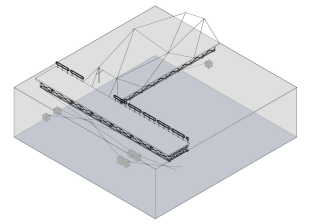
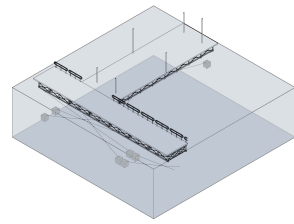
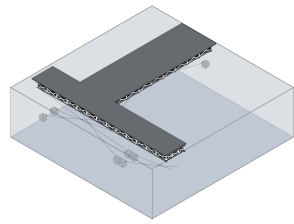
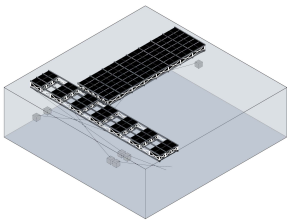
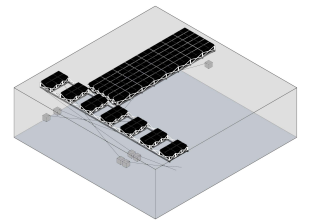
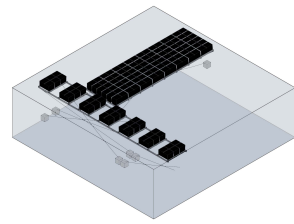
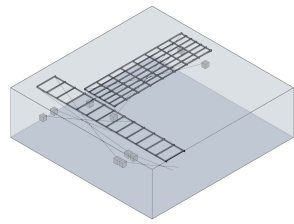
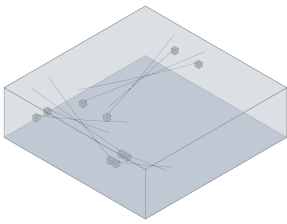

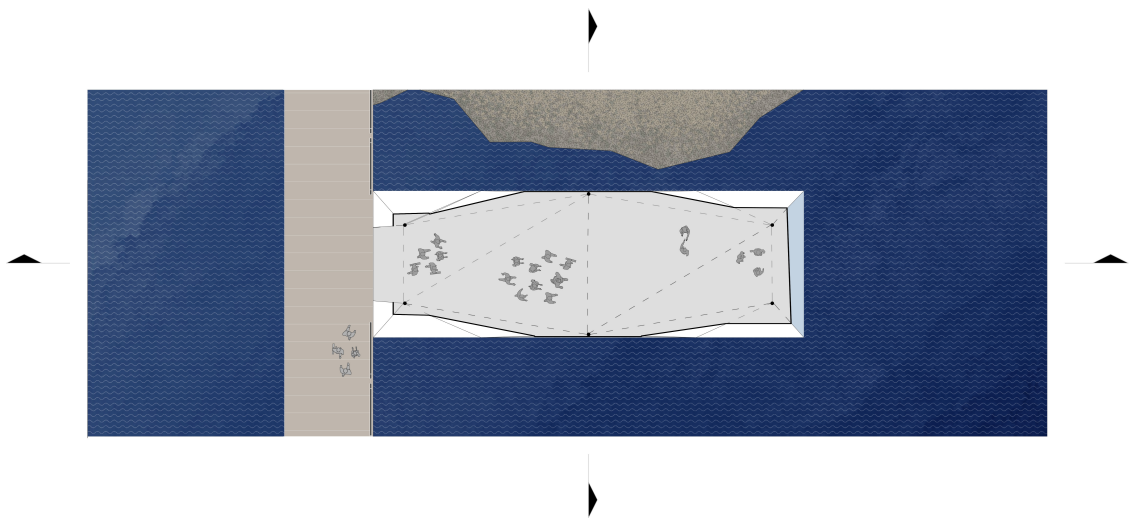
Πλωτό περίπτερο υποδοχής

Πρόκειται για μια πρόταση δημιουργίας μιας νέας ανεπτυγμένης πρόσβασης στο νησί, μέσα από ένα νέο αγκυροβόλιο, το οποίο λειτουργεί σαν αφετηρία της περιπλάνησης στους 5 όρμους. Από τον πρώτο που βρίσκεται το περίπτερο, μέχρι και το κτήριο των πρώην φυλακών όπου βρίσκεται και η κύρια εγκατάσταση για τη φιλοξενία των συνόδων.

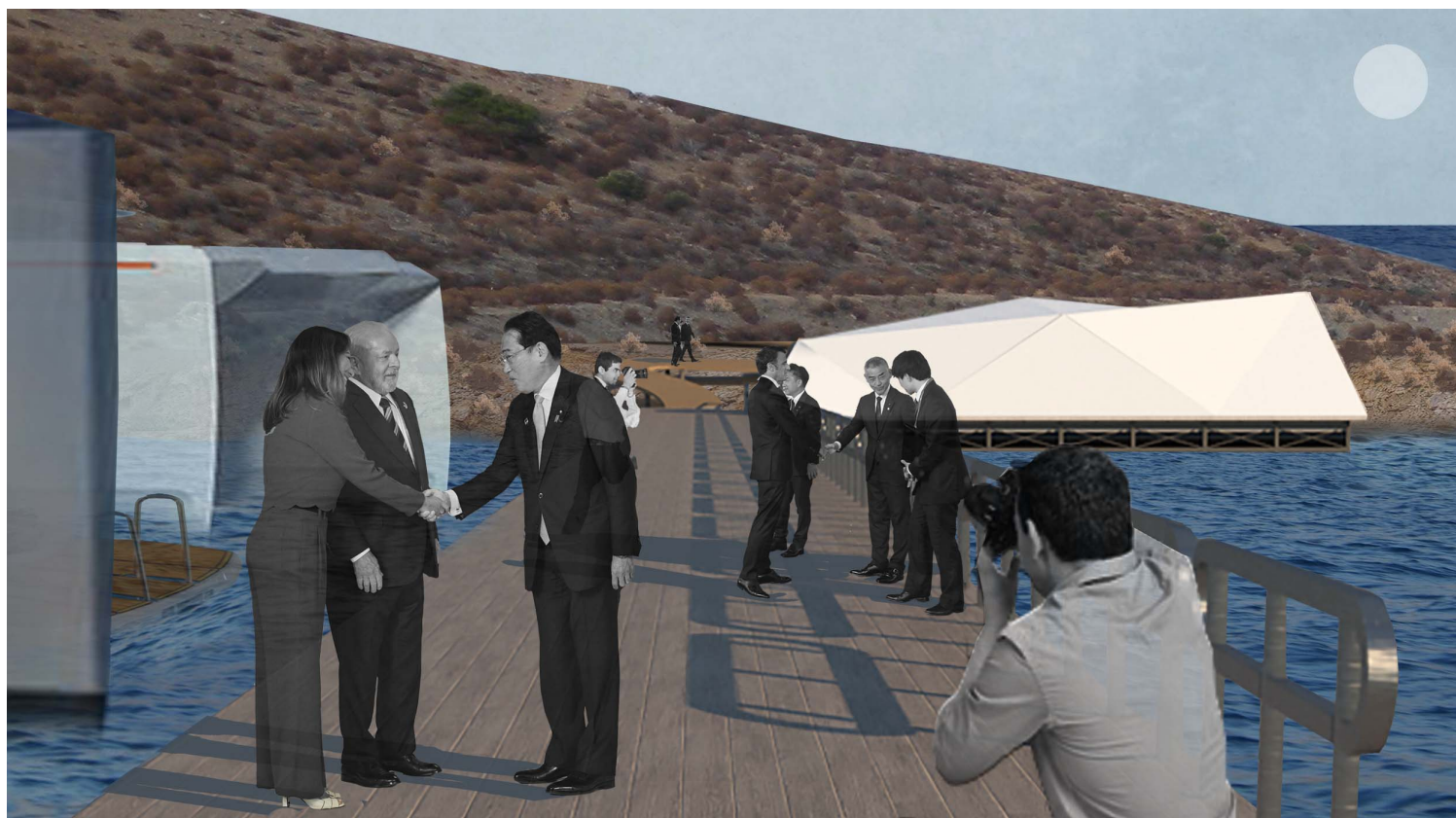

Οι ηγέτες και η συνοδεία τους, οι εκπρόσωποι τύπου και το υπόλοιπο προσωπικό προσέρχονται με ιδιωτικά σκάφη στον όρμο, αγκυροβολούν και κατευθύνονται με τα πόδια στο πλωτό περίπτερο υποδοχής που προτείνουμε. Το περίπτερο αυτό χρησιμεύει ως χώρος υποδοχής πρώτων γνωριμιών και συναντήσεων και χώρος που μπορούν να παραχωρούνται συνεντεύξεις τύπου. Αυτό το περίπτερο και το αγκυροβόλιο είναι μια εξολοκλήρου πλωτή κατασκευή, που ακολουθεί τη λογική της δημιουργίας μιας πλατφόρμας, πάνω στην οποία το ελαφρύ κέλυφος από πανιά οργανώνεται με κάποια υποστυλώματα και συρματόσχοινα με εφελκυσμένη κατασκευή.

Η απλή οργάνωση του περιπέτερου επιτρέπει τον διαμοιρασμό του χώρου σε δύο επικράτειες. Υπάρχει μία πρώτη ζώνη κοντά στην είσοδο, που λειτουργεί ως ζώνη υποδοχής, και μία ζώνη δεξιά, στην οποία μπορούν να φιλοξενηθούν με μεγαλύτερη προστασία συνεντεύξεις τύπου και προσφέρει ένα ανοιχτό παράθυρο προς τη θέα του Αιγαίου.

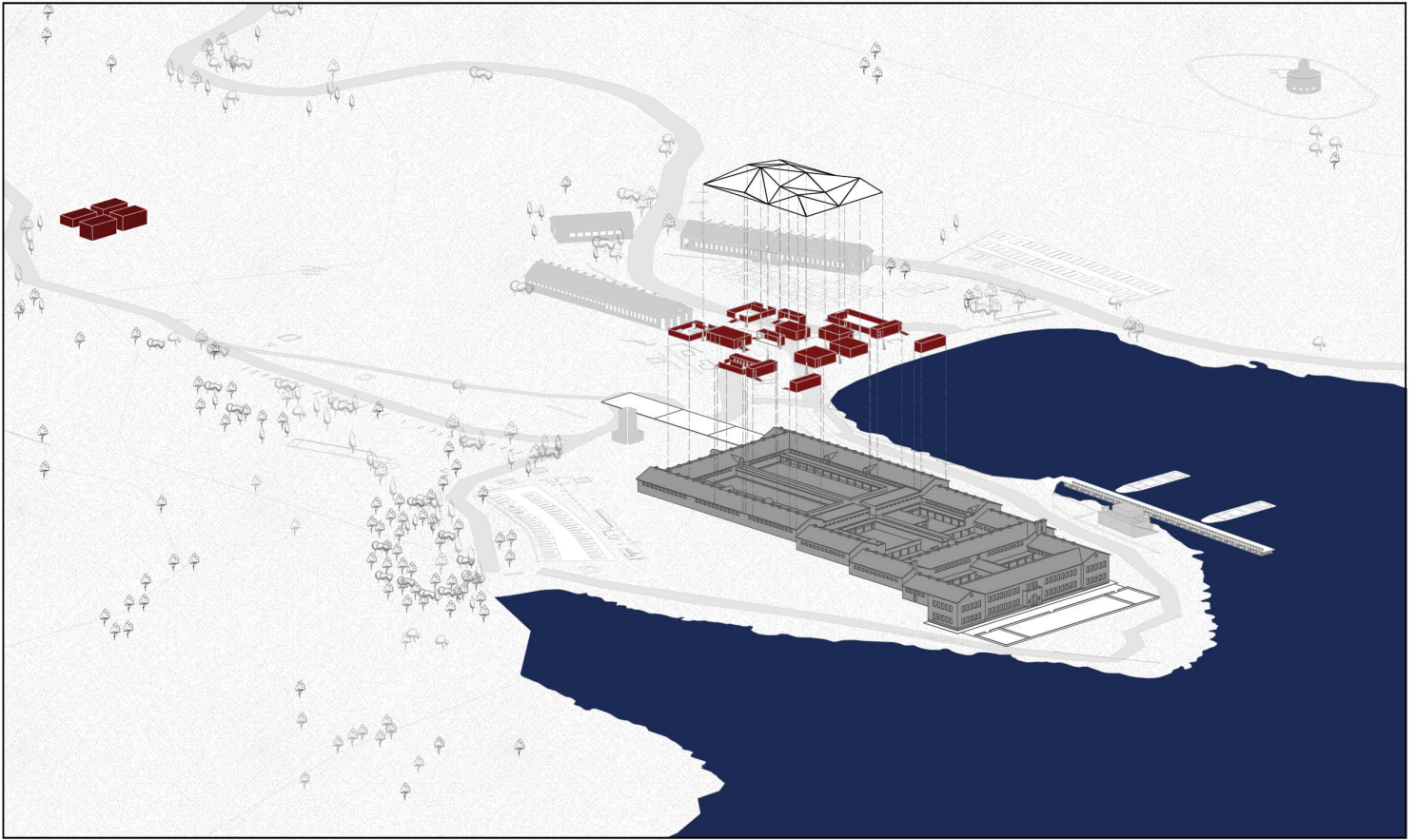

Πρώην κτήριο φυλακών

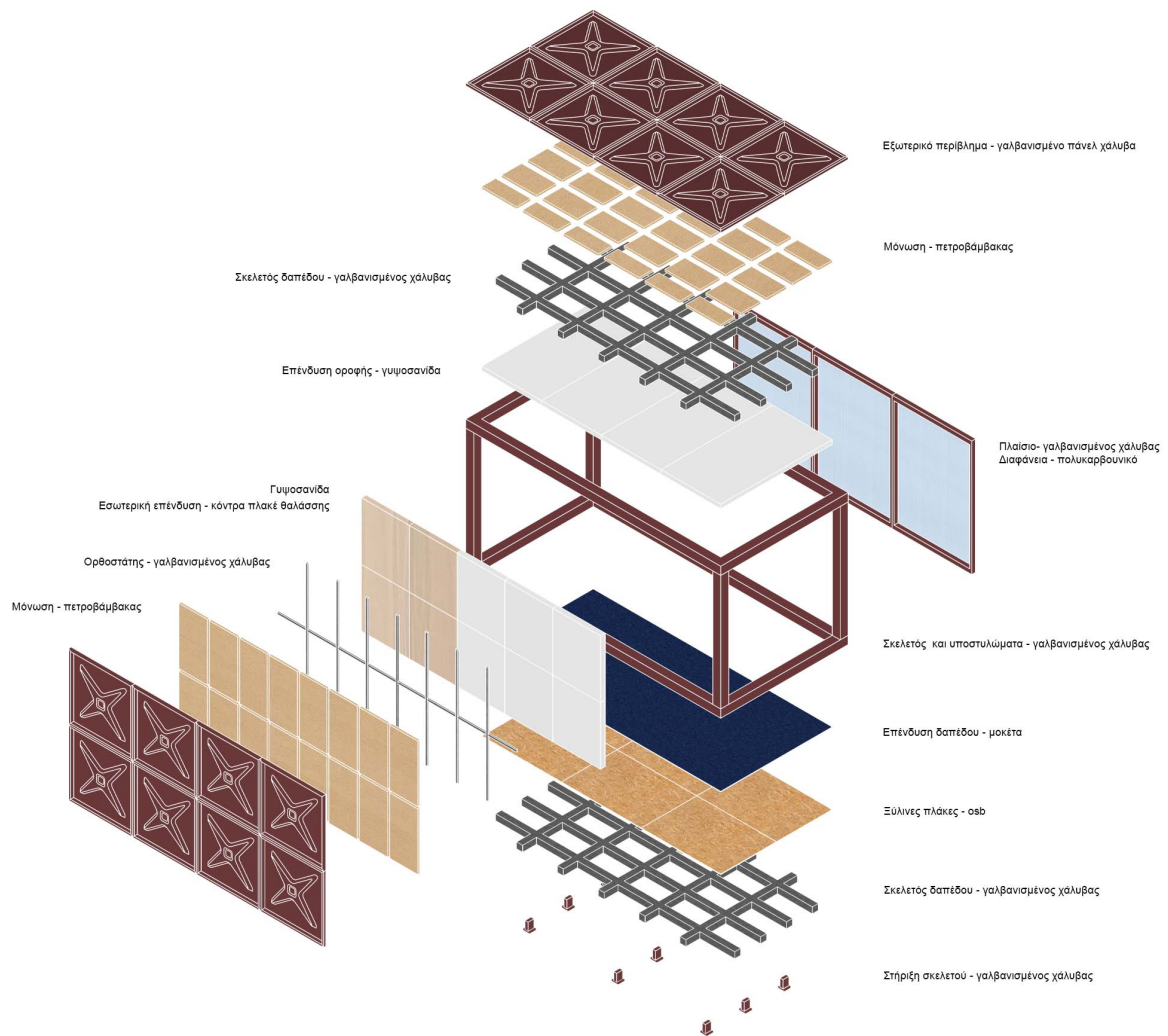
Η αναδιαμόρφωση των χώρων των φυλακών για τη διεξαγωγή συνεδριάσεων αποτελεί κεντρικό στοιχείο της στρατηγικής ανάπτυξης του νησιού. Οι ιστορικές φυλακές, που αποτελούν μνημείο νεότερης ελληνικής ιστορίας, θα μετατραπούν σε πολυλειτουργικούς χώρους συνεδριάσεων, διατηρώντας παράλληλα τον αρχιτεκτονικό και ιστορικό τους χαρακτήρα.

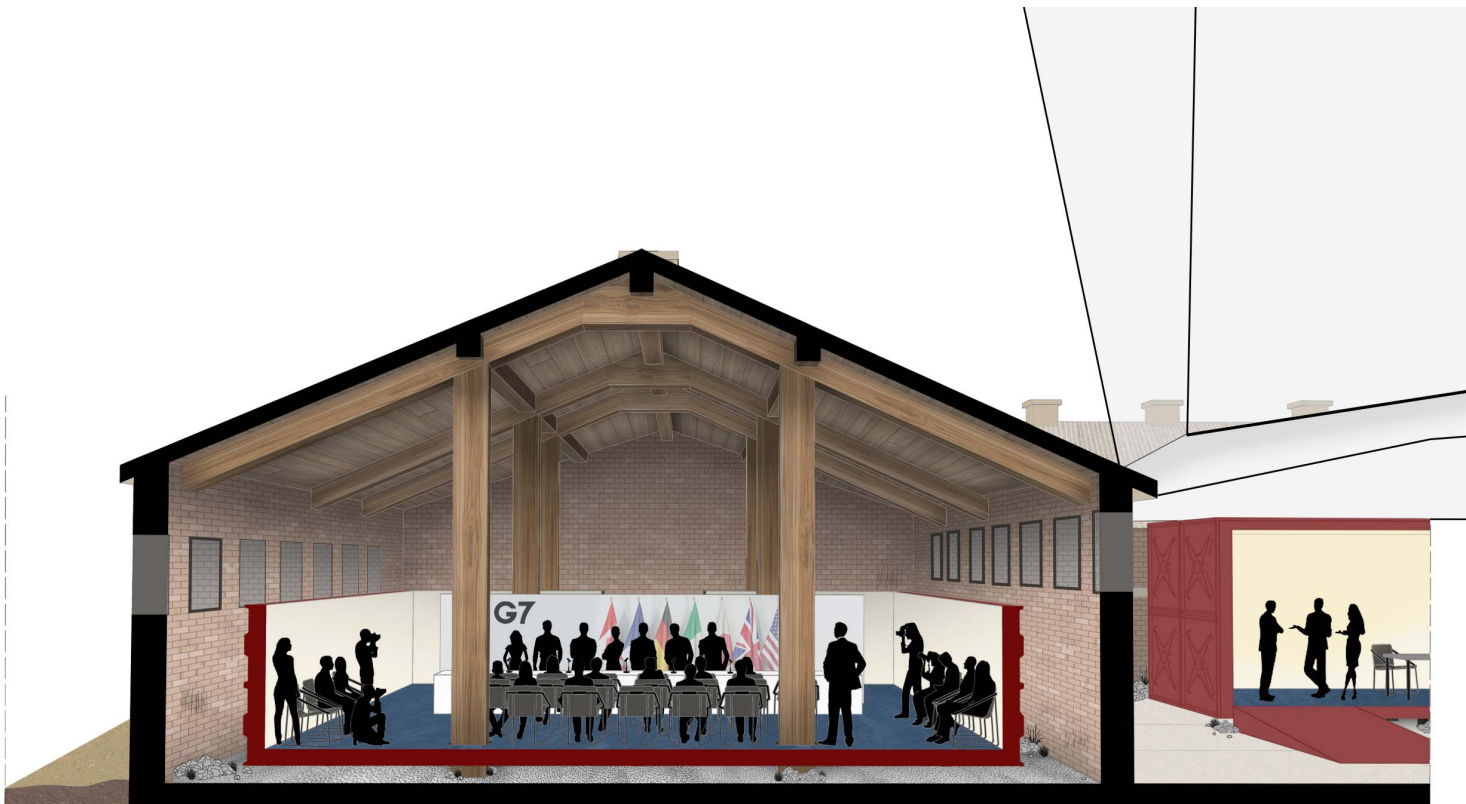
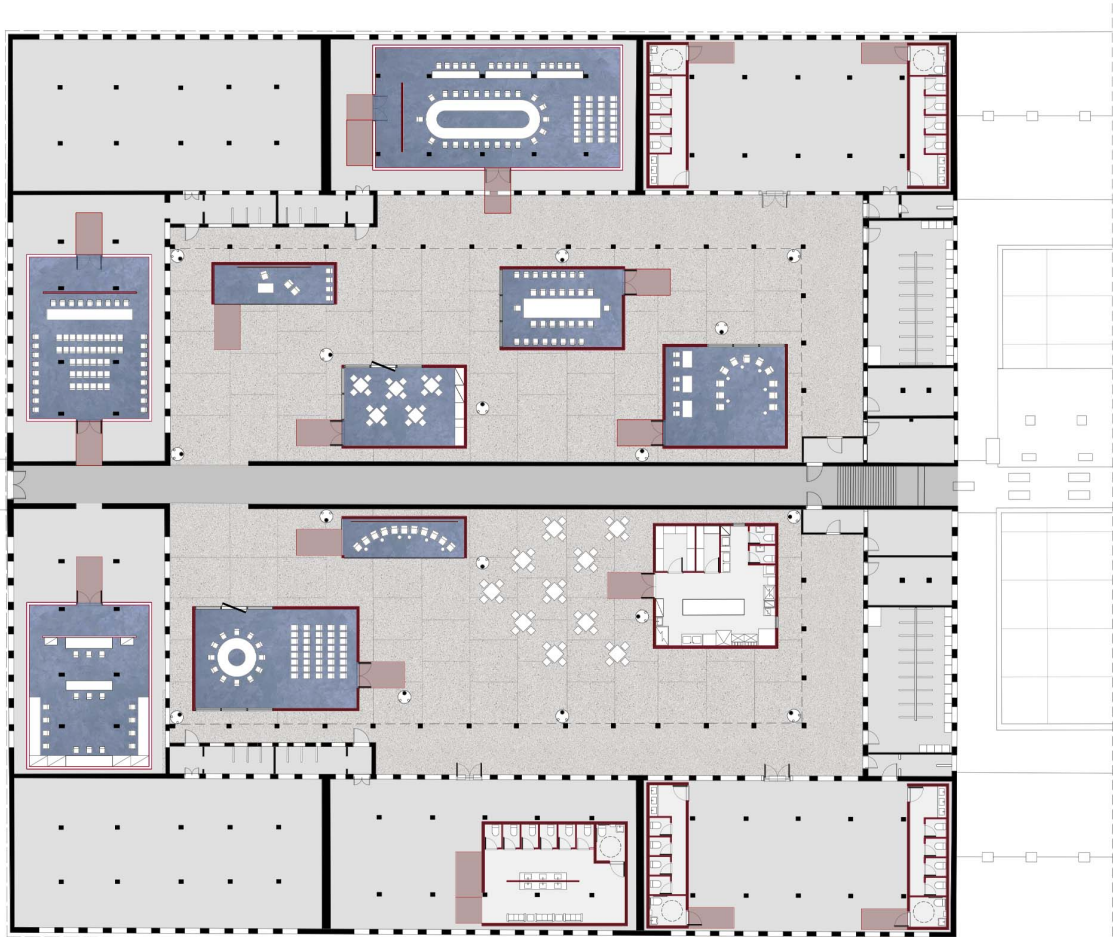
Το προαύλιο του πρώτου επιπέδου αποτελεί το βασικό μέρος συνδιασκέψεων της ομάδας. Σε αυτό τοποθετούνται containers με ελαφρύ μεταλλικό σκελετό, που στεγάζουν κλειστούς ιδιωτικούς χώρους και προστατεύονται από μια κατασκευή πανιών και στηριγμάτων. Δημιουργήθηκε ένα αξονομετρικό στο οποίο φαίνεται η δομή της πρότασης στην πρώην φυλακή, και στα αριστερά του σχεδίου φαίνονται οι παλιές δεξαμενές παροχής νερού. Από την κατασκευή αυτών των δεξαμενών επηρεαστήκαμε και για τον σχεδιασμό των containers. Το τυποποιημένο υλικό χάλυβα των δεξαμενών αποτελεί αναφορά στη σχεδίαση των container. Οι δεξαμενές προτείνονται επίσης για αποκατάσταση και επανάχρηση.

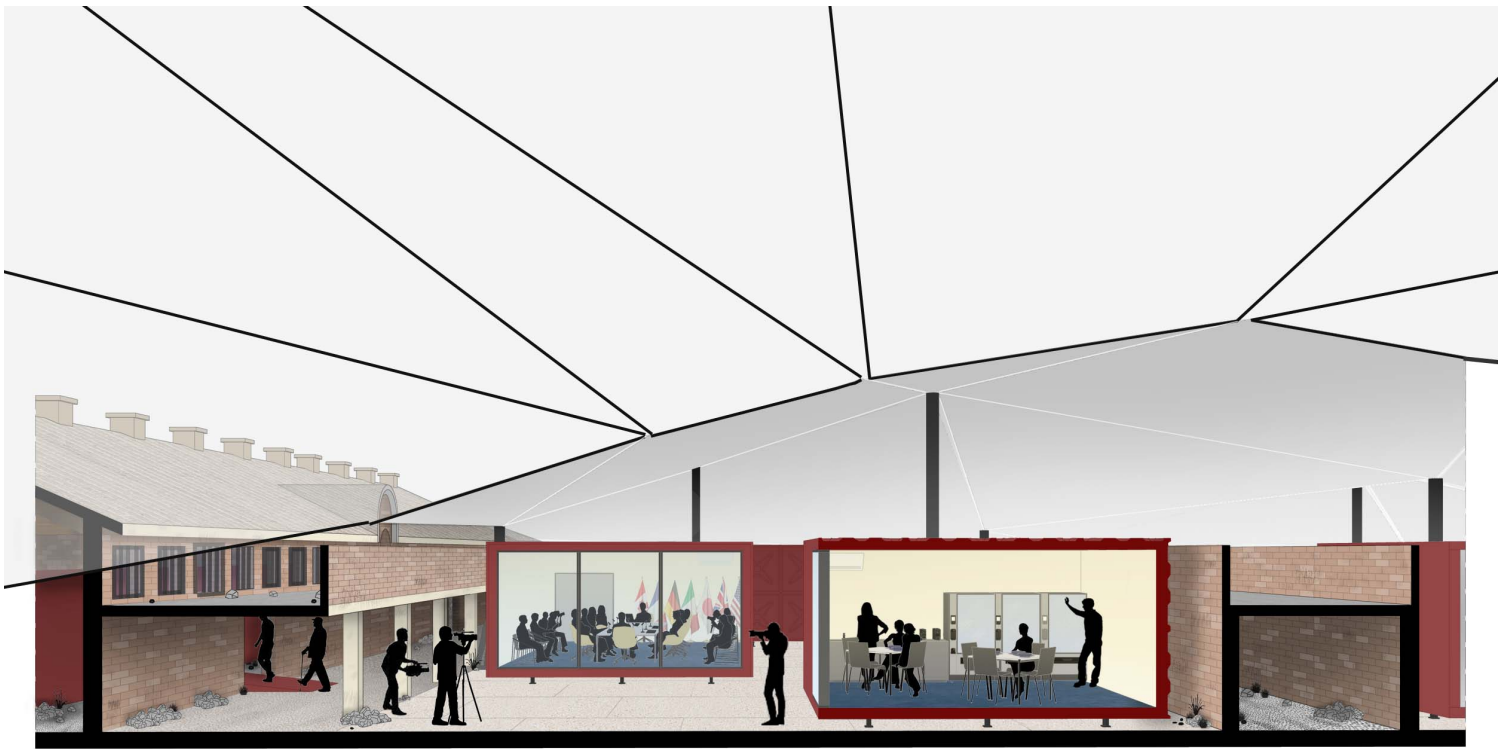

Δημιουργήθηκε διάγραμμα στο οποίο φαίνεται το container που αναφέραμε, σε μια ανάλυση τυπολογίας της κατασκευής. Δομούνται από γαλβανισμένα πάνελ χάλυβα για ασφάλεια, έναν σκελετό με γυψοσανίδα και το εσωτερικό επενδύεται με μοκέτα για ηχομόνωση. Η κατασκευή δεν καρφώνεται στο προαύλιο αλλά ακουμπάει με στηρίγματα, χωρίς να αλλοιώνει τη μορφολογία του κτηρίου. Όσον αφορά τα μεγέθη των containers, βασίζονται σε μια πρωταρχική μονάδα η οποία έχει διαστάσεις 3,2 x 6,4 και αναπτύσσονται περαιτέρω χώροι ως πολλαπλάσιά της.

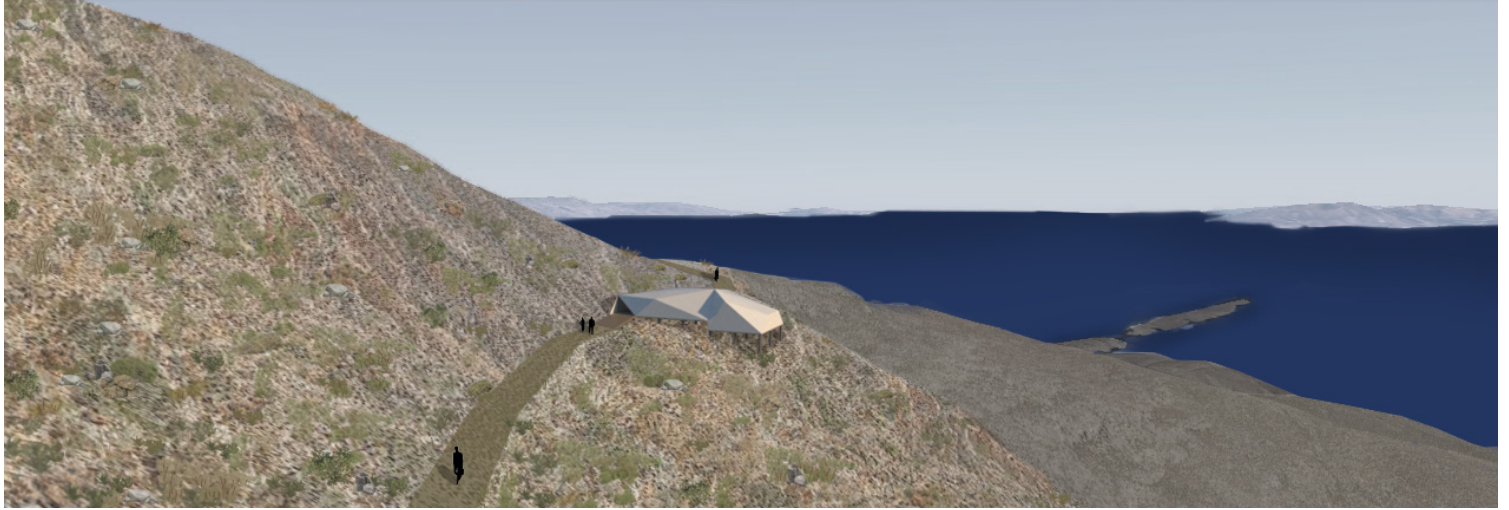
Η κεντρική αυλή θα χρησιμοποιηθεί για την κύρια συνεδριακή αίθουσα, ενώ οι εσωτερικοί χώροι θα αναδιαμορφωθούν για να φιλοξενήσουν μικρότερες συνεδριάσεις και εκδηλώσεις. Αυτή η προσέγγιση θα επιτρέψει στους συμμετέχοντες να βιώσουν την ιστορική ατμόσφαιρα της Γυάρου, προωθώντας ταυτόχρονα τον διάλογο και τη συνεργασία σε ένα μοναδικό περιβάλλον.

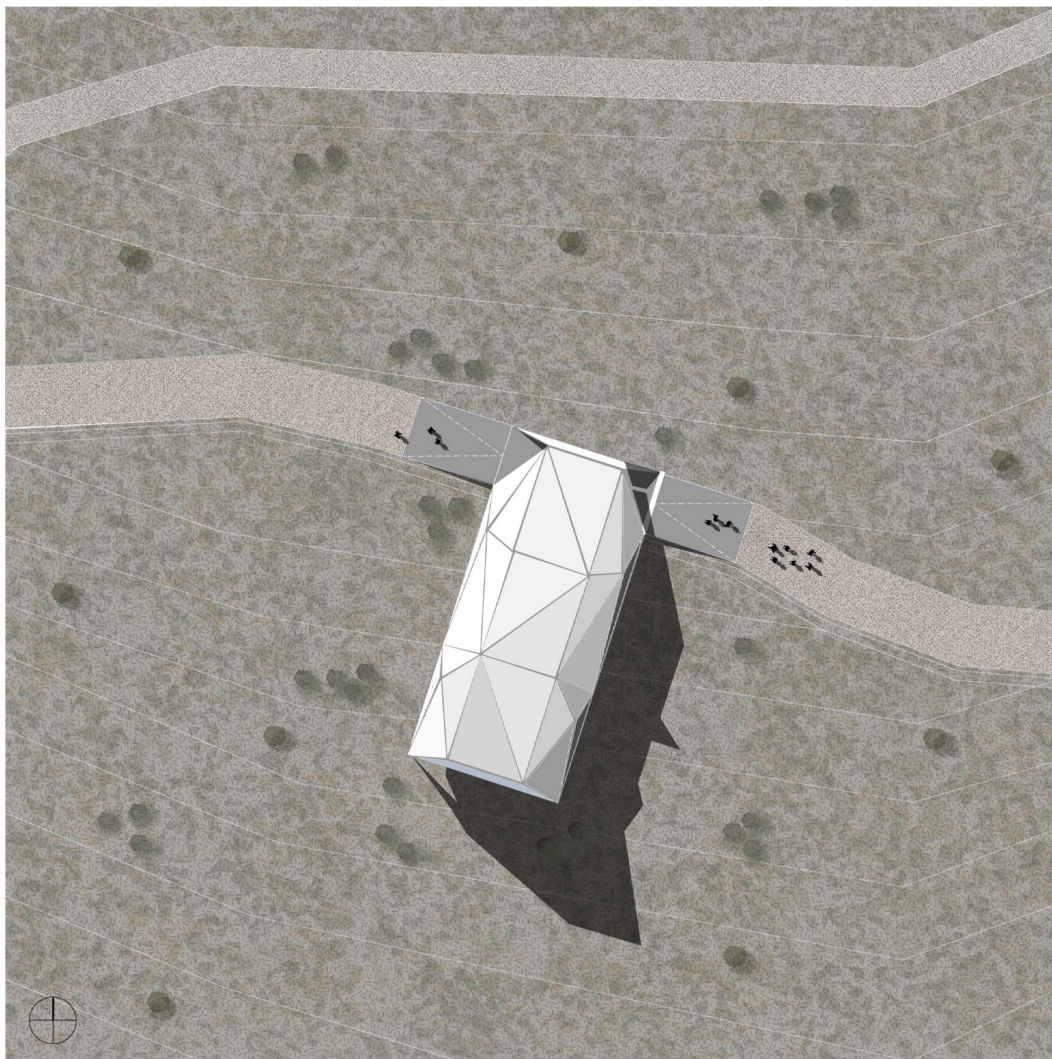

Χερσαίο περίπτερο σύσκεψης

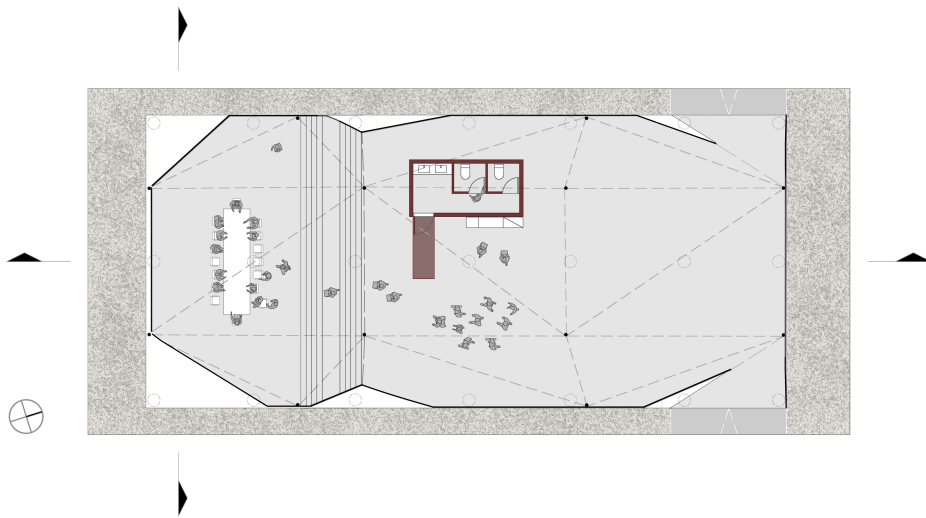
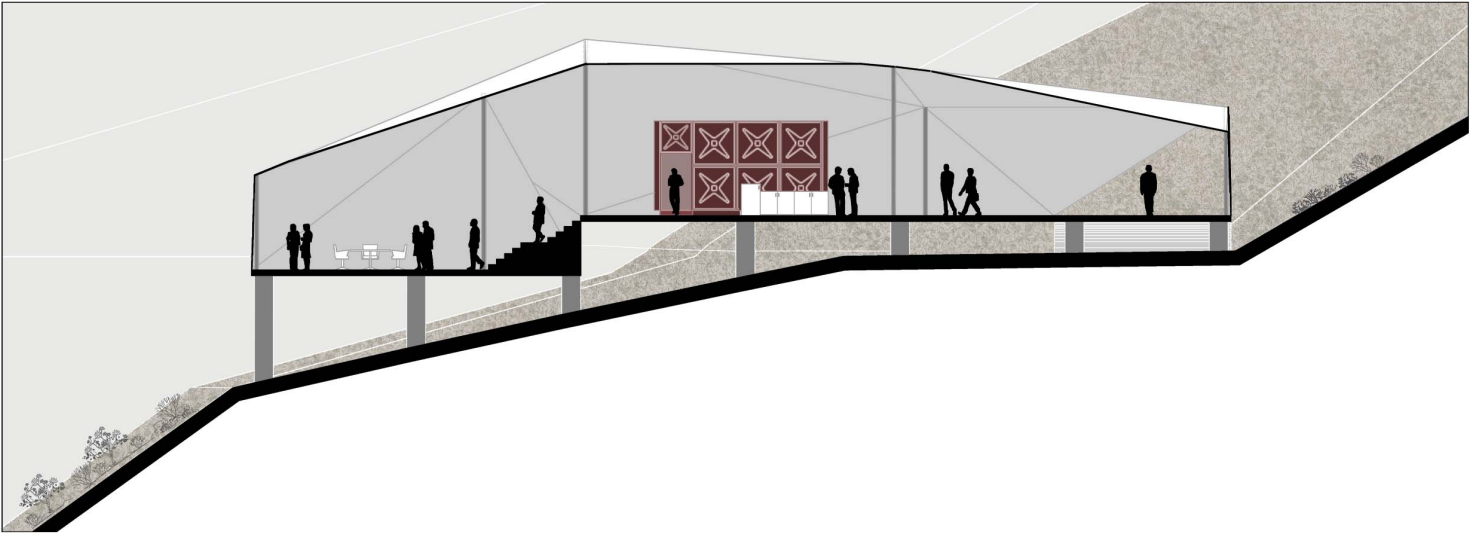
Τέλος, η τρίτη παρέμβαση είναι μια μικρότερη κατασκευή, η οποία έχει ως στόχο τη δημιουργία ενός χώρου που μπορεί να φιλοξενήσει ιδιωτικές, χωρίς την παρουσία του τύπου, συναντήσεις μεταξύ των ηγετών. Η κατασκευή τοποθετείται σε ένα σχετικά απομονωμένο σημείο, που φέρει πανοραμική θέα και δίνει τη δυνατότητα να ενταχθεί στο πρόγραμμα το δίκτυο περιπάτων, καθώς η άφιξη των επισκεπτών στο περίπτερο αποτελεί κίνητρο για να γνωρίσουν τη γύρω περιοχή.

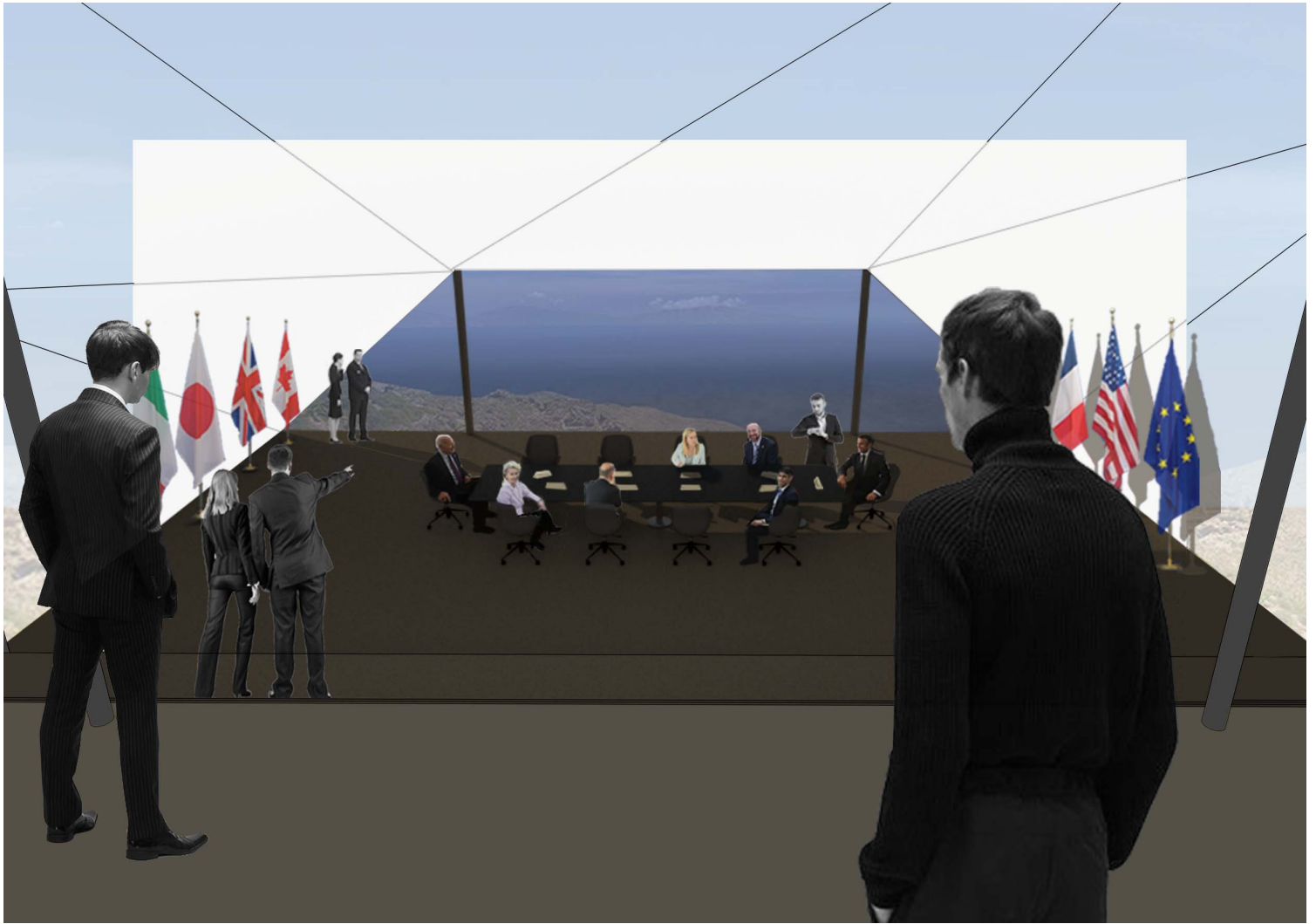
Το περίπτερο τοποθετείται πάνω στο υπάρχον μονοπάτι του βουνού, με την ίδια κατασκευαστική λογική με τις άλλες δύο παρεμβάσεις. Η κατασκευή ακουμπάει με υποστύλωμα στο έδαφος και η πρόσβαση σε αυτό επιτυγχάνεται με δύο ράμπες. Το περίπτερο μπορεί να χωρέσει μια σύσκεψη 16 ατόμων μαζί με την απαραίτητη συνοδεία, προσφέρει στοιχειώδεις χώρους υγιεινής και τη δυνατότητα για ένα ελαφρύ γεύμα ή αναψυκτικό κατά τη διάρκεια της σύσκεψης. Στην κάτοψη δημιουργούνται δυο προστατευμένοι με πανιά χώροι, ένας που ξεκινάει από την είσοδο, έχει κοινόχρηστο χαρακτήρα και λειτουργεί ως χώρος υποδοχής, και ένας στο χαμηλότερο επίπεδο που λειτουργεί ως μια μικρότερη αίθουσα συσκέψεων, ανοιχτή, με ημιδιαφανές πανί προς τη θέα.

Στη διαμήκη τομή φαίνεται η σύνδεση των δύο χώρων με μια ζώνη σκαλοπατιών και το κλειστό κέλυφος του περιπτέρου.

Το περίπτερο προσφέρει καταφύγιο και σκιά στην κορυφή του νησιού, σε συνδυασμό με την απέραντη θέα του Αιγαίου.

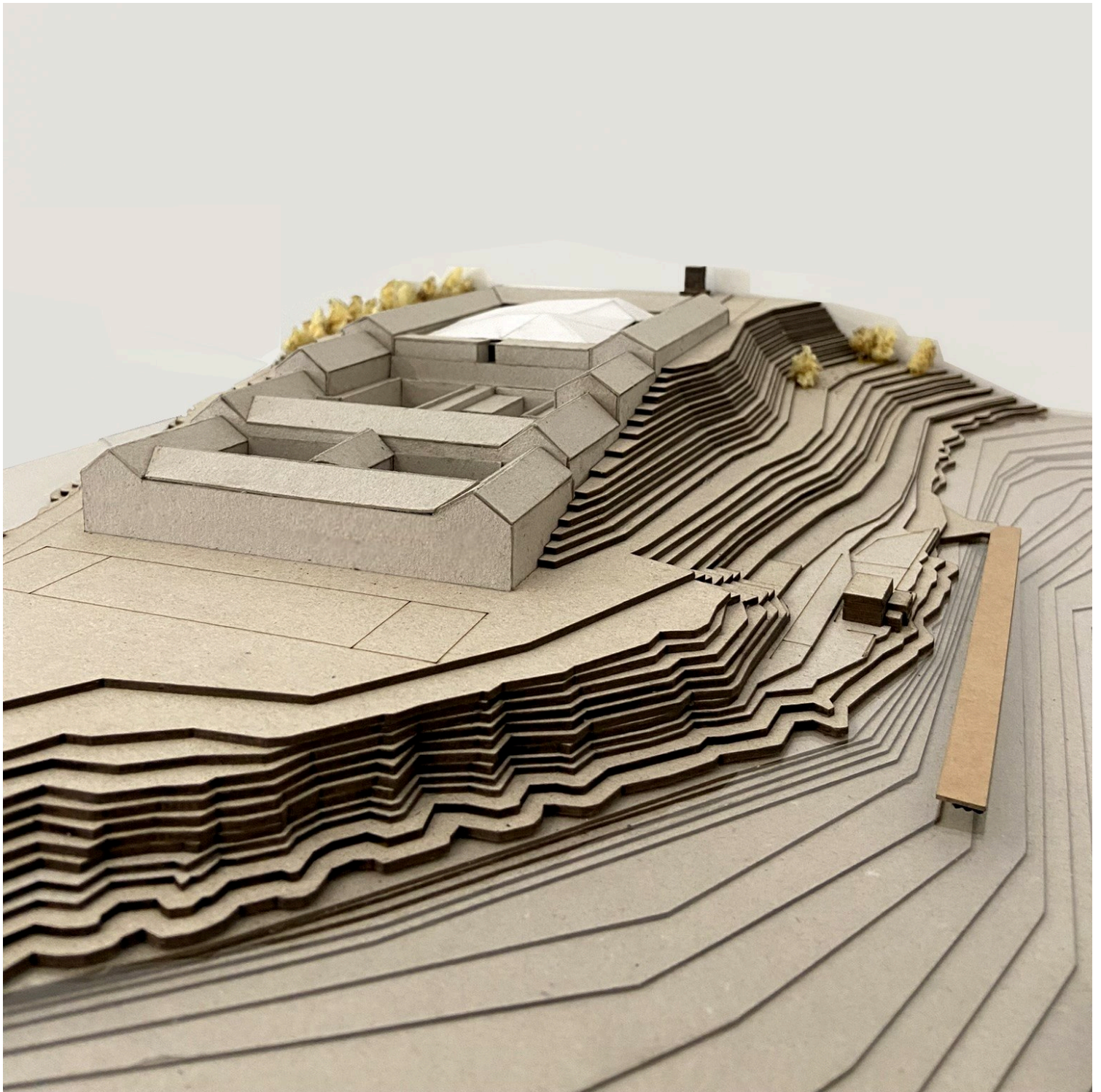
Η ανάδειξη της Γυάρου ως τόπου διεθνών διασκέψεων και προστασίας του οικοσυστήματός της αποτελεί σημαντική πρόκληση και ευκαιρία. Η ισορροπία μεταξύ διατήρησης του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου και της προώθησης της Γυάρου ως προορισμού υψηλού επιπέδου, απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό και συνεργασία. Η εφαρμογή των προτάσεων αυτών θα μπορούσε να αναδείξει τη Γυάρο ως πρότυπο βιώσιμης ανάπτυξης και διατήρησης, προσφέροντας παράλληλα μια μοναδική εμπειρία στους επισκέπτες της.

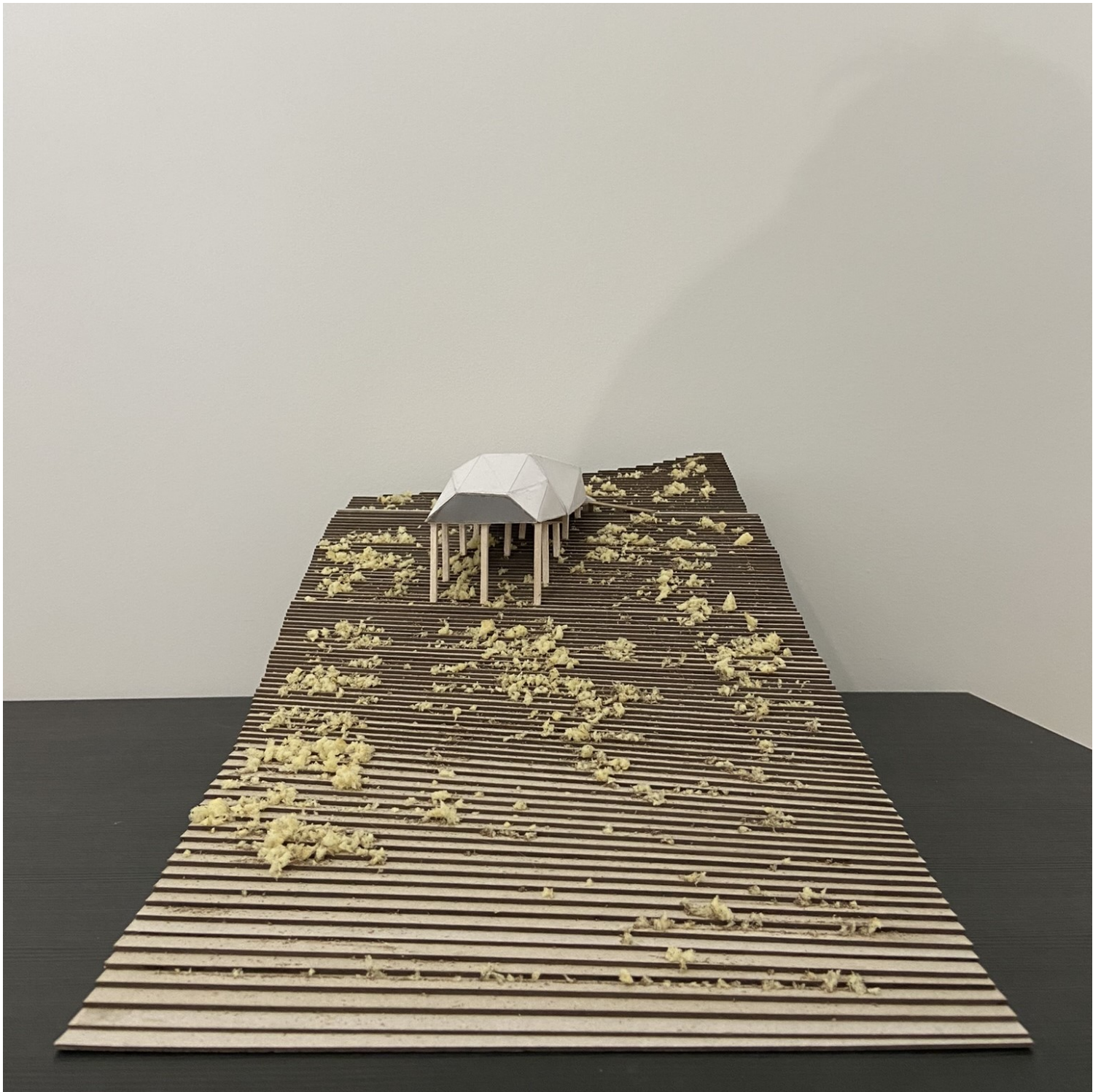
Παράρτημα εικόνων μακετών

Research and protection strategy for the vulnerable site of Gyaros

Students: Bourdakou Eftychia, Chatzifotiou Ioanna

Supervisor: Grivas Konstantinos

Institution: University of Patras, Patras School of Architecture

Day of Presentation: 1st of November 2023

The thesis deals with the promotion of the isolated Cycladic island of Gyaros, through a strategy that will attract visitors in a completely controlled way, in a predetermined area, for a limited period of time, with maximum international visibility. The idea of choosing Gyaros as a candidate for hosting international conferences is being considered. The Group of 7 (G7) is suggested, as it is a protected controlled island, very close to tourist destinations in the Aegean. The G7 meets every year in one of the member countries, which is responsible for organizing four-day conferences. Gyaros is a suitable destination as it is part of European

territory. The island will host the programs of meetings, catering, interviews and social gatherings through three light, tensile structures made of ETFE fabric. The first intervention is a new developed access to the island through a new marina and a floating pavilion. The second intervention proposes a light structure in the courtyard of the former prison, which will cover the containers where the main meetings will be held. The third intervention aims to create a space that can host private meetings, in a secluded spot with a panoramic view, while incorporating the island walk into the group's progr